

Riigi ja kohaliku
omavalitsuse partnerlus
Omavalitsuspäeva

deklaratsioon Omavalitsuspäeval 26.

augustil 2021 Tartus

Omavalitsuspäeva deklaratsiooni
koostamise protsessist

- Alustasime jaanuaris-veebruaris
- Märtsis deklaratsiooni teksti projekt, teemablokkide eestvedajad: Mikk Lõhmus, Kersten Kattai, Rivo Noorkõiv; osalejad paljud teised partnerid
- Arutelud POLISE seminaridel, võrgustikes, OVP korralduskoosolekutel: märts-juuli
- Deklaratsioon avaldatud MTÜ Polis veebilehel (<https://polismtu.ee/foorumid/omavalitsuspaevad/vi-omavalitsuspaev/>) aprillist

Riigi ja omavalitsuste
partnerluse taustakontekst

- nüüdisaegsed valitsemiskorralduse muutused: võrgustikud, osalus, demokraatia, partnerlus, koosloome jms
- KOV kui institutsioon; demokraatliku ja vaba Eesti riikluse garante
- PS XIV peatüki ja Euroopa kohaliku omavalitsuse harta printsiibid: subsidiaarsusprintsiip, autonoomia, ülesannete ja suhete piiritlemine
- Õiguste ja pädevuste tasakaal; konkurents ja majanduslik efektiivsus; partnerlus, koosloome ja interaktsioon

Kas omavalitsuse positsioon on

toimunud muutusega piisavalt kaasas käinud?

- Administratiivhierarhia ja valdkonnapoliitike keskne lähenemine
- KOVide **finantsautonoomia** ja **võimalused kesktasandi poliitika kujundamise otsustes** osaleda on üks nõrgemaid Euroopa riikide hulgas
- (Ladner, A., jt (2019) *Patterns of Local Autonomy in Europe*.)

Palgrave Macmillan)

Millist muutust on tarvis?

- poliitikaosaliste mitmekesisus, valdkondade ülene ja vaheline **mitmekihilisus**;
- erinevate osapoolte ühiste huvide ja **eesmärkide ühistamise** praktiline vajadus;
- otsida lahendusi, mis võimaldavad ühiste eesmärkide suunas liikuda ja probleeme **lahendada partnerluse põhimõttel** ja teinetest **vastastikku võimestades**;
- omavalitsus ei saa selles kontekstis jääda

e-Eesti arendamisel tagaplaanile, vaid ka **e-omavalitsust** (tuleb samaväärselt riigi kesktasandiga) arendada.

Ettepanekute valdkonnad

1. tugevdada riigi kesktasandi ja kohalike omavalitsuste vastastikust **tasakaalustatud rollijaotust** ülesannete täitmisel lähtudes **subsidiarsuse põhimõttest**;
2. arendada edasi olemasolevad ja **luua uusi** riigi keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste **partnerlust võimaldavaid**

kanaleid;

3. anda **piirkondlikule arengule** ja selle strateegilisele

planeerimisele **uus arengutõuge**. *Allikas: Inimarenguaruanne 2019/2020.*

Isemajandav Eesti.

Ülesannete täitmisel riigi ja KOV vastastikune tasakaalustatud rollijaotus

1. Jätkata kohaliku omavalitsuse rolli suurendamist ühiskonnaelus ja anda kohaliku omavalitsuse üksusele **täiendavad ülesanded koos nende täitmiseks vajaliku tulubaasiga** tasakaalustades ja rikastades seda **riigi suunava ja nõustava rolliga ülesande täitmisel**.
2. Arendada edasi minuomavalitsus.ee ja teisi **kohalike omavalitsuste**

tegevuste ülevaate platvorme muutes neid andmete kuvamisel operatiivsemaks ning suurendades kohalike omavalitsuste poolt interaktiivselt andmete parandamise ja tagasisidestamise võimalusi. Luua teenuste seire-ülevaadet ka riigi kesktasandi poolt osutatavatele teenustele.

3. Tugevdada üleriigilist kohalike **omavalitsuste liitu, kujundades temast strateegilise analüüsivõimekusega partneri** riigi ja kohalike omavalitsuste suhetes.

Riigi keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste partnerlust võimaldavate kanalite arendamine

1. Tugevdada riigi keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste partnerlust

poliiticate kujundamisel ja nende eesmärkide ühisel saavutamisel.

Selleks **parandada ja luua uusi riigi keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuse koostöiseid organisatsioonilisi vorme ja protsesse.**

2. Läbi mõtestada ning luua halduslikud ja õiguslikud eeldused avaliku **sektori valitsemiskorralduse innovatsiooni** (sh riigi ja omavalitsuse partnerluse uute kanalite kujundamine) võimaldavate **katseprojektide rakendamiseks.**
3. Luua riigi ja kohalike omavalitsuste partnerluse arendamise mudelite disainimiseks **rakkerühm või mõttekoda.**

Uued partnerluskanalid - millised?

- VV ja KOVide **eelarveläbirääkimiste formaadi laiendamine ka poliiticate sisuküsimustele**; omavalitsuste kaasamine poliitika kujundamise võimalikult varajases staadiumis.

- Riigi ja KOVide partnerluse **strateegiste kokkulepete formaadid**, näiteks: arengu ja tegevuskavade sidususe tagamine, regionaalsete partnerluskokkulepete (lepingute) formaadi rakendamine, arengufoorumid, regionaalsete arengunõukogude loomine jt.
- Valdkondlike **nõukogude ja ekspertkogude loomine** riigi ja KOV jagatud pädevuses poliitika ja suhte arendamiseks. Näiteks: vastav valitsuskomisjon, Riigikogu avaliku halduse komisjon, *ad hoc* komisjonid väljakutsetele vastamiseks, ekspertkogud/rakkerühmad innovaatiliste lahenduste disainimiseks, riigiasutuste regionaalsete huvipoolt nõukogud regionaalse tegevusmõõtmega valitsusasutuste (nt Transpordiameti, Haridus- ja Noorteamet, Sotsiaalkindlustusamet, Töötukassa jt) juures.
- **Riigi ja omavalitsuste ühisasutuste** loomine, näiteks: ühised sihtasutused, ühised avaliku võimu asutused, avalikud teenusasutused (hallatavad asutused) ja nende juhtimises osalemine (nt riigigümnaasiumid, kutsekoolid, HEV koolid jt).
- Riigi asutustes **teenuste ja protsesside kujundamine mitte riik-omavalitsus ülesannete jaotusepõhiselt, vaid riiki ja omavalitsust vertikaalselt läbivate** (so sulandunud) teenuste/ ülesannete põhiselt. Aga ka **riigi ja kohalike omavalitsuse ametnike ühised koolitused ja spetsialistide võrgustike** loomine.

Maakondlikud ja/või piirkondlikud

arengustrateegiad ning ruumiline areng

- Riigireformi raames toetada **piirkondlike arengustrateegiate koostamist**, et tagada “alt-üles” lähenemise elluviimine, mis motiveerib kohalike arengueelduste paremat kasutuselevõttu ja kohalike omavalitsuste koostööd keskvalitsusega, et tasakaalustada riigisiseseid regionaalseid arenguerisusi.
- Moodustada **piirkondlikud koostöökogud arengustrateegiate elluviimise koordineerimiseks ja**

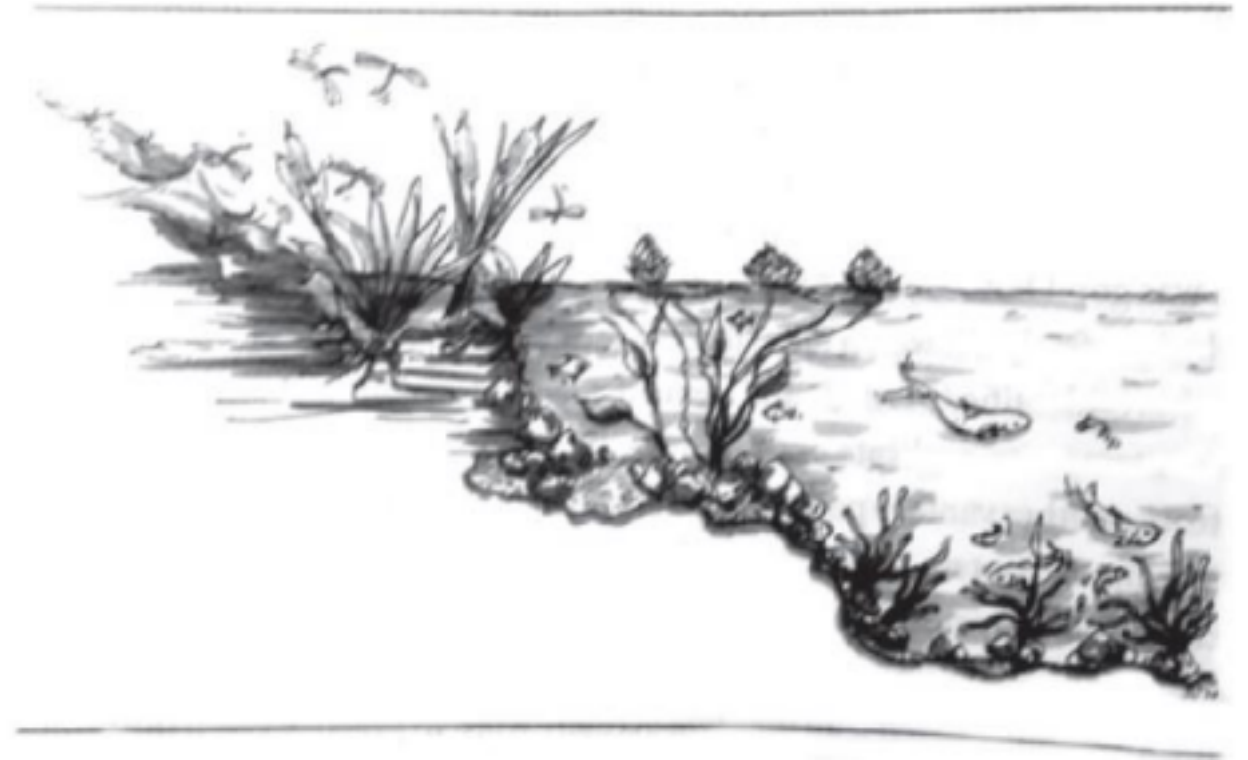

töötada välja arengustrateegiate
programmipõhise rahastamise
põhimõtted ja mehhanism.

- Katsetamine Lõuna-Eestis

Kuidas edasi?

- Kuidas jõuda nende ettepanekute rakendamiseni?
- Millised mehhanismid on selleks vajalikud, nii olemasolevad kui midagi uut?
- Kuidas deklaratsioonid tehtud ettepanekute seiret läbi viia? •

Kes võtab vastutuse: üksi,
jagatuna?

Täna tähelepanu eest!

kersten@tlu.ee